

DĖL ŽEMAITIJOS NACIONALINIO PARKO DIREKCIJOJE VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ SRITYJE KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS NUSTATYMO

2019-09- 22
Plateliai

Žemaitijos nacionalinio parko direkcija (toliau – Direkcija), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymu (toliau – Korupcijos prevencijos įstatymas), Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601 „Dėl korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos patvirtinimo“ (toliau – Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos tvarka), 7 punktu, atsižvelgdama į Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijas, patvirtintas Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 „Dėl valstybės ar savivaldybių įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijų patvirtinimo“ (toliau – Rekomendacijos), atliko korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą Direkcijoje viešųjų pirkimų srityje. Korupcijos pasireiškimo tikimybę nustatyti Žemaitijos nacionalinio parko direktoriaus (toliau – Direktoriaus) 2019 m. rugpjūčio 21 d. įsakymu Nr. P-162 „Dėl korupcijos prevencijos vykdymo ir jos kontrolės vykdymo“ įgaliotas Giedrius Norvaišas, Žemaitijos nacionalinio parko direktoriaus pavaduotojas.

Pagal Korupcijos prevencijos įstatymą valstybės ar savivaldybės įstaigos veiklos sritis priskiriama prie sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, jeigu atitinka vieną ar kelis iš šių kriterijų:

- 1) padaryta korupcinio pobūdžio nusikalstama veika;
- 2) pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas;
- 3) atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti;
- 4) veikla yra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu;
- 5) daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo;
- 6) naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija;
- 7) anksčiau atlikus korupcijos rizikos analizę, buvo nustatyta veiklos trūkumų.

Pažymėtina, kad viešųjų pirkimų vykdymas atitinka Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 4 dalies 5 punkte, Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo 6.5 punkte nurodytą kriterijų, pagal kurį nustatoma, ar valstybės ar savivaldybės įstaigos veiklos sritis priskiriama prie sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė: **„daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo“**.

Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. XII-1537 „Dėl Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos patvirtinimo“ (toliau – Programa), viešieji pirkimai nurodyti kaip sritis, kurioje turi būti mažinamos ir šalinamos korupcijos sąlygos ir rizikos, numatomos efektyvios korupcijos rizikos valdymo priemonės. Nustatant ir vertinant korupcijos pasireiškimo tikimybę ir veiklos sritis, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, Direkcijoje buvo atsižvelgta į Programos nuostatas, vadovautasi Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 „Dėl Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijų patvirtinimo“, Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601 „Dėl Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos patvirtinimo“.

Analizuoti teisės aktai, reglamentuojantys viešųjų pirkimo vykdymo procesus, t. y. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimo įstatymas (toliau – VPI), Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašas, patvirtintas Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. 1S-97 „Dėl Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašas), kiti teisės aktai, Direkcijos vidaus teisės aktai, jų atitiktį nustatytam teisiniam reguliavimui korupcijos pasireiškimo tikimybės aspektu.

Atliekant korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą Direkcijoje analizuotas laikotarpis nuo 2018 m. IV ketvirčio iki 2019 m. rugpjūčio mėnesio pabaigos.

Viešųjų pirkimų vykdymas Direkcijoje

Direkcija viešuosius pirkimus, kaip perkančioji organizacija, vykdo pati.

Pagal VPI 4 straipsnio 2 dalį supaprastintu pirkimu laikomas pirkimas, kurio numatoma vertė yra mažesnė už šio straipsnio 1 dalyje nurodytas vertės ribas, ir šio įstatymo 5 straipsnio 8 dalyje nurodytas pirkimas. Pagal VPI 4 straipsnio 3 dalį mažos vertės viešuoju pirkimu (toliau – mažos vertės pirkimas) laikomas supaprastintas pirkimas, kai prekių ar paslaugų pirkimo numatoma vertė yra mažesnė kaip 58 000 Eur (penkiasdešimt aštuoni tūkstančiai eurų) (be pridėtinės vertės mokesčio), o darbų pirkimo numatoma vertė mažesnė kaip 145 000 Eur (šimtas keturiasdešimt penki tūkstančiai eurų) (be pridėtinės vertės mokesčio), ir šio įstatymo 5 straipsnio 9 dalyje nurodytas pirkimas.

Pagal VPI 19 straipsnio 1 dalį perkančioji organizacija pirkimo (pirkimų) procedūroms atlikti privalo (mažos vertės pirkimų procedūroms, pagal preliminarąją sutartį atliekamoms atnaujinto tiekėjų varžymosi procedūroms – gali) sudaryti viešojo pirkimo komisiją (toliau – Komisija), nustatyti jai užduotis ir suteikti visus įgaliojimus toms užduotims atlikti. Jeigu perkančioji organizacija pirkimų procedūroms atlikti įgalioja kitą perkančiąją organizaciją, šiuos veiksmus atlieka įgaliotoji organizacija. Komisija dirba pagal ją sudariusios perkančiosios organizacijos patvirtintą darbo reglamentą, yra jai atskaitinga ir vykdo tik rašytines jos užduotis ir įpareigojimus.

Nuo 2017 m. liepos 1 d. įsigaliojus naujai VPI redakcijai, tarptautiniai ir supaprastinti pirkimai turi būti atliekami pagal VPI nuostatas, o mažos vertės pirkimai – pagal Viešųjų pirkimų tarnybos patvirtintą Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašą.

Atsižvelgiant į tai, Direktorius 2017 m. liepos 5 d. įsakymu Nr. V-65 „Dėl Žemaitijos nacionalinio parko direkcijos viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo tvirtinimo“ (pakeistas Direktorius 2017 m. rugpjūčio 10 d. įsakymu Nr. V-74 bei Direktorius 2019 m. sausio 22 d. įsakymu Nr. V-8) patvirtintas Žemaitijos nacionalinio parko direkcijos viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas (toliau – Direkcijos viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas). Šis teisės aktas nustato vidinę Direkcijos viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo sistemą, apibrėžia Direkcijos viešųjų pirkimų poreikių formavimą, pirkimų planavimą, iniciavimą ir pasirengimą jiems, nustatytas asmuo, kuris priima sprendimus dėl viešųjų pirkimų atlikimo, pirkimo sutarčių rengimą, derinimą, pasirašymą ir vykdymą, sąskaitų vizavimą, nustatytos pirkimo iniciatoriaus, pirkimų organizatoriaus ir viešųjų pirkimų komisijos funkcijos, už pirkimų vykdymą naudojantis CPO elektroniniu katalogu atsakingo asmens funkcijos ir kt. Šis tvarkos aprašas paskelbtas Direkcijos interneto svetainėje adresu <http://zemaitijosnp.lt/administracine-informacija/> skiltyje „Viešieji pirkimai“.

Viešojo pirkimo komisijos funkcijos, teisės ir pareigos, darbo organizavimą Žemaitijos nacionalinio parko direkcijos viešųjų pirkimų komisijų prekių, paslaugų ar darbų pirkimui organizuoti ir vykdyti darbo reglamentas, patvirtintas Direktorius 2012 m. gegužės 30 d. įsakymu Nr. V-69 „Dėl Žemaitijos nacionalinio parko direkcijos viešųjų pirkimų komisijų prekių, paslaugų ar darbų pirkimui organizuoti ir vykdyti darbo reglamento patvirtinimo“ (nauja redakcija išdėstyta Direktorius 2017 m. gruodžio 14 d. įsakymu Nr. V-115).

Vadovaujantis VPI 19 straipsniu, Viešųjų pirkimų tarnybos parengtais teisės aktais, kuriuose kiekviena institucija įpareigota nusistatyti už pirkimų vykdymą atsakingus asmenis, Direktorius 2013 m. rugsėjo 11 d. įsakymu Nr. V-68 „Dėl Žemaitijos nacionalinio parko direkcijos supaprastintų viešųjų pirkimų“ (keista 2013 m. spalio 24 d. įsakymu Nr. V-79; 2016 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. V-62, 2017 m. liepos 13 d. įsakymu Nr. V-66; 2018 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. V-36) sudaryta Direkcijos viešųjų pirkimų komisija, paskirti pirkimo organizatoriai, asmuo, atsakingas už pirkimų

kontrolės vykdymą, nustatyti pirkimų iniciatoriai. Direkcijos nuolatinė viešųjų pirkimų komisija iš keturių darbuotojų, iš kurių 2 yra Bendrųjų reikalų skyriaus, kurio vienas iš uždavinių yra planuoti, organizuoti ir vykdyti viešuosius pirkimus, darbuotojai, po vieną - iš Kraštotvarkos skyriaus bei Gamtos ir kultūros paveldo skyriaus, ketvirtasis – pirkimo iniciatorius.

Pagal VPĮ 19 straipsnio 3 dalį skiriant Komisijos narius, turi būti atsižvelgiama į jų ekonomines, technines, teises žinias ir VPĮ bei kitų pirkimus reglamentuojančių teisės aktų išmanymą; komisijos nariais gali būti nepriekaištingos reputacijos asmenys. Pažymėtina, kad Direkcijoje nedaug darbuotojų turi specialių žinių, reikalingų vykdyti viešuosius pirkimus, todėl neišvengiamai tiesioginis vadovas yra komisijoje kartu su savo pavaldiniu ar pavaldiniais, arba kitaip kontroliuoja pavaldinio – komisijos nario priimamus sprendimus viešųjų pirkimų procese.

Pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 2 dalį, Direkcijos viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo 21 punktą, komisijos pirmininkas, kiekvienas komisijos narys, pirkimo iniciatorius, pirkimo organizatoriai, ekspertas, stebėtojas gali vykdyti viešuosius pirkimus tik pasirašęs nešališkumo deklaraciją ir konfidencialumo pasižadėjimą. Nešališkumo deklaracijos forma patvirtinta Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2007 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. 1S-93 „Dėl nešališkumo deklaracijos tipinės formos patvirtinimo“ (nauja redakcija Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. spalio 12 d. įsakymu Nr. 1S-146). Direktoriaus 2017 m. liepos 26 d. įsakymu Nr. V-70 „Dėl konfidencialumo pasižadėjimo formos tvirtinimo“ patvirtinta Konfidencialumo pasižadėjimo forma. Pažymėtina, kad komisijos pirmininkas ir nariai, pirkimo iniciatoriai, pirkimo organizatoriai ir kiti komisijos darbe dalyvaujantys asmenys pasirašę minėtus dokumentus.

Nuo 2018 m. sausio 1 d. minėti asmenys privačių interesų deklaracijas nustatyta tvarka teikia VTEK. Atvejai, kad per analizuojamą laikotarpį pirkimuose dalyvaujantys asmenys nėra pasirašę nurodytų deklaracijų ir nėra pateikę privačių interesų deklaracijų, nenustatyti.

Taip pat nustatyta, kad analizuojamu laikotarpiu nebuvo atvejų dėl pirkimuose dalyvaujančių asmenų interesų konflikto.

Kiekvieniems einamiesiems biudžetiniams metams rengiami (prireikus tikslinami) ir tvirtinami Direktoriaus įsakymu Viešųjų pirkimo planai (atskirai tvirtinami Direkcijos mažos vertės pirkimų planas ir Direkcijos viešųjų (supaprastintų, išskyrus mažos vertės) pirkimų planas).

Direkcijos mažos vertės pirkimų planas 2018 metams patvirtintas 2018 m. sausio 8 d. Direktoriaus įsakymu Nr. F-3 „Dėl Žemaitijos nacionalinio parko direkcijos mažos vertės pirkimų plano 2018 metams tvirtinimo“; 2018 m. sausio 23 d. įsakymu Nr. F-5 „Dėl Žemaitijos nacionalinio parko direkcijos mažos vertės pirkimų plano 2018 metams keitimo“ - išdėstytas nauja redakcija, vėliau - prireikus jis buvo ne kartą tikslintas.

Atsiradus poreikiui pirkti Gegrėnų archeologinio komplekso sutvarkymo ir pritaikymo lankymui rangos darbus, kuriems buvo numatyta maksimali vertė 177 193,59 Eur (be PVM) (t.y. laikomas supaprastintu pirkimu), parengta Direkcijos viešųjų pirkimų suvestinė 2018 metams, kuri patvirtinta Direktoriaus 2018 m. lapkričio 19 d. įsakymu Nr. F-53 „Dėl Žemaitijos nacionalinio parko direkcijos viešųjų pirkimų suvestinė 2018 metams tvirtinimo“ . Viešųjų pirkimų suvestinė parengta ir paskelbta CVP IS pagal Viešųjų pirkimų tarnybos nustatytus reikalavimus ir tvarką.

Direkcijos mažos vertės pirkimų planas 2019 metams patvirtintas 2019 m. sausio 2 d. Direktoriaus įsakymu Nr. F-1 „Dėl Žemaitijos nacionalinio parko direkcijos mažos vertės pirkimų plano 2019 metams tvirtinimo“; 2019 m. sausio 28 d. įsakymu Nr. F-6 „Dėl Žemaitijos nacionalinio parko direkcijos mažos vertės pirkimų plano 2019 metams keitimo“ - išdėstytas nauja redakcija, vėliau - prireikus jis buvo ne kartą tikslintas.

Viešųjų pirkimų suvestinė 2019 m. nebuvo nesudaryta, nes nebuvo supaprastintų ir tarptautinių viešųjų pirkimų.

Pažymėtina, kad pirkimą inicijuoja ir pirkimo sutarties įvykdymą kontroliuoja vienas darbuotojas, o viešąjį pirkimą organizuoja ir atlieka pirkimo procedūras dažniausiai kitas Direkcijos darbuotojas arba viešųjų pirkimų komisija.

Per analizuojamą laikotarpį buvo gauta viena tiekėjo pretenzija, kuri pripažinta nepagrįsta. suinteresuotas tiekėjas į teisėsaugos instancijas nesikreipė.

Viešųjų pirkimų išankstinę kontrolę vykdo tiesioginis vadovas, asmuo, atsakingas už pirkimo verčių skaičiavimą, derindami prekių, paslaugų ir darbų pirkimo paraišką-užduotį. Už viešųjų pirkimų

kontrolę yra paskirtas atsakingas asmuo. Baigus viešųjų pirkimų procedūrą, pirkimo organizator surašius Tiekėjų apklausos pažymą, ją tvirtina įstaigos vadovas.

Viešųjų pirkimų komisijai (arba pirkimo organizatoriui, jei pirkimą vykdyti buvo pavesta jam), nustačius laimėtoją, teikia pasirašymui įstaigos vadovui prekių ar paslaugų pirkimo arba rangos sutartį.

Pažymėtina, kad Direkcija, siekdama kuo didesnio skaidrumo, su viešaisiais pirkimais susijusią informaciją viešina teisės aktuose nustatyta tvarka.

Nustatyta, kad priimti teisės aktai yra būtini VPĮ ir poįstatyminių teisės aktų įgyvendinimui, vidiniuose teisės aktuose nustatyta atsakingų asmenų sprendimų priėmimo ir veiksmų atlikimo tvarka yra pakankamai reglamentuota ir nesukuria Direkcijos darbuotojams per daug įgaliojimų veikti savo nuožiūra. Vidiniai teisės aktai nustato Direkcijos viešųjų pirkimo organizavimo ir vidaus kontrolę, užtikrina vykdomų pirkimų konkurencingumą, teisėtumą, lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo principų laikymąsi, konfidencialumo ir nešališkumo reikalavimų. Teisės aktai yra nuolat peržiūrimi ir esant poreikiui tikslinami.

Pagal Direktorius 2009 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. V-64' (naujos redakcijos 2016 m. sausio 25 d. įsakymu Nr. V-8; 2018 m. gegužės 28 d. įsakymu Nr. V-46; 2018 m. lapkričio 22 d. įsakymu Nr. V-93) patvirtintų Bendrųjų reikalų skyriaus nuostatų 5.8 – 5.13 punktų nuostatas Bendrųjų reikalų skyrius planuoja, organizuoja ir vykdo viešuosius pirkimus:

- vadovaudamasis teisės aktų nuostatomis skaičiuoja einamaisiais biudžetinėmis metais numatomų pirkimų vertes, remiantis sudarytų sutarčių faktinėmis ir numatomų sudaryti sutarčių planuojamomis vertėmis;
- rengia ir teikia Direktoriui tvirtinti planuojamų vykdyti einamaisiais biudžetinėmis metais mažos vertės pirkimų planą, kurio aktualią redakciją talpina Direkcijos serveryje;
- rengia ir teikia Direktoriui tvirtinti pirkimų suvestinę apie visus supaprastintus atvirus ir tarptautinius einamaisiais biudžetinėmis metais planuojamus vykdyti pirkimus; pirkimų suvestinę ir jos patikslinimus skelbia Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje;
- rengia Direktorius įsakymų, kitų dokumentų mažos vertės pirkimų plano, pirkimų suvestinės tvirtinimo, kitais viešųjų pirkimų vykdymo klausimais projektus;
- derina pirkimo užsakymo paraišką-užduotį, įsakymų dėl mažos vertės pirkimų plano ir pirkimų suvestinės pakeitimų projektus pirkimo verčių skaičiavimo klausimais.
- vykdo viešuosius pirkimus teisės aktuose nustatyta tvarka;

Pagal Bendrųjų reikalų skyriaus pateiktą informaciją Direkcija:

2018 m. atliko už 163 233,10 Eur pirkimų (iš viso vykdyti (įskaitant pirkimus vietoje) 239 viešieji pirkimai; sudarytos 62 pirkimo sutartys);

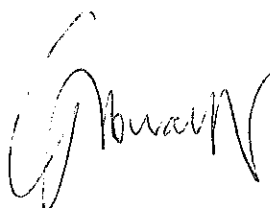
2019 m. sausio – rugpjūčio mėnesiais atliko už 396 676,99 Eur pirkimų (iš viso vykdyti (įskaitant pirkimus vietoje) 138 pirkimai; sudaryta 51 pirkimo sutartis).

Per analizuojamą laikotarpį dėl vykdytų viešųjų pirkimų ieškinių teismui nebuvo pateikta.

Išvada

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, galima teigti, kad korupcijos pasireiškimo tikimybė Direkcijos veikloje – viešųjų pirkimų vykdymas – yra minimali. Direkcijos nustatyta viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarka užtikrina aiškius sprendimų priėmimo kriterijus, aiškiai apibrėžtas įgaliojimų ir atsakomybės ribas, nesuteikti pernelyg platūs įgaliojimai veikti, nustatytos priežiūros procedūros užtikrina, kad būtų laikomasi teisės aktuose nustatytų reikalavimų. Poreikis nustatyti papildomas korupcijos riziką mažinančias priemones nenustatytas.

Direktorius pavaduotojas

Giedrius Norvaišas